

Dünyada dahi yetiştiren merkezler

Dr. Selim ÇALDIRANLI / Bilim Felsefesi

Bugün dünya çapında sürdürülen araştırmalar göstermektedir ki her toplumda zekânın dağılımı bir çan eğrisi şeklindedir. Çan eğrisinin bir ucundaki %10'luk dilimi de üstün zekâlılar oluşturmaktadır. Genellikle devlet liderleri, mücid ve dâhi bilim adamları bu %10'luk üstün zekâlılar grubundan çıkmaktadır. Bunun farkına varan devletler, bu %10'luk üstün zekâlıları, dâhi ve mücidlik seviyesine göre ayırmaya yönelik "Yüksek Zekâ ve Mücidlik Testleri" geliştirmişlerdir. Ayrıca 1950'lerden itibaren yüksek zekâlı çocukların, hangi alanlarda uzmanlaşmasının daha uygun olacağını tesbit etmede yardımcı olan "Kişilik Analizi ve Meslek Seçim Testi"ni uygulamaya başlamışlardır. İşte bu geliştirilen testlerle, toplumlarını son 20-30 yıldır sistematik olarak tarayan İsrail, Çin, eski Sovyetler Birliği ve ABD üstün zekâlıların eğitimi için özel okullar ve üniversiteler tesis etmişlerdir. Bu ülkeler, 6 ile 20 yaş grubu arasındakilere bu testleri yoğun bir şekilde uygulamaktadır. Zekâ katsayıları genelde 140-160 arası olan çocuklar bu özel okullarda husûsî bir eğitime tâbi tutulmaktadırlar. Hiç şüphesiz 60 milyonu aşan ülkemizde de % 10'luk bir üstün zekâlılar grubu vardır. Ama bilebildiğimiz kadarıyla, bu üstün zekâlılar içerisinde %1'lik grubu teşkil eden dâhi ve mücidleri ortaya çıkaran ve onlara özel eğitim veren bir devlet politikası bulunmamaktadır. Ülkemizde, bu üstün zekâlılara şimdiye kadar, ya ecnebi okulların gayretleriyle sahip çıkılmış veya bu çocuklar toplumda harcanarak yalnızlığa itilmişlerdir. Şimdi ise bazı Özel okulların bu işi ciddî bir şekilde ele alması ümit verici ve sevindiricidir.

Hiç unutulmamalıdır ki dünyamızın geleceği ve milletimizin bekasında bu süper çocukların, özel testlerle kendi içinde sınırlandırıldığı ve herbirine has özel eğitimin verildiği okullar ve onların sayısı Önemli bir rol oynayacaktır.

Müslümanların ve İsrail'in kutsal şehri Kudüs'te "OFEK" ismi ile bilinen ve "ufuk" mânâsına gelen çok özel bir dâhiler okulu vardır. Şu anda bu okulun öğrencilerinden olan 16 yaşındaki Dan Glük, 5 yaşında iken İsrail hükümetine yazdığı bir mektupta, Filistin meselesinin çözümü ile ilgili ayrıntılı bir barış planı teklif etmişti. Bu mektubun kimden geldiğinin araştırılmasını isteyen zamanın hükümeti, mektubu yazanın 5 yaşındaki bir çocuk olduğunu öğrenince şaşırılmıştı. Okulun en başarılı öğrencilerinden olan Dan Glük'e hocaları, geleceğin Einstein'i gözüyle bakıyorlar. Kudüs'teki bu dâhiler okulunda, seçkin profesörler ders vermektedir.

Öğrencilerin ufuklarının sınırsız derecede açılması hedeflenen bu okulda, herşey bol miktarda not tutarak değil, mantık ve zekâ cimnastiği yaparak öğretiliyor. Okulun Öğrencileri soruları, teklifleri ve geliştirdikleri teorileriyle profesör hocalarını zor duruma sokmaktadırlar.

Başka bir, dâhi yetiştirme merkezi de, Kudüs'ten binlerce kilometre uzakta, Sibiry'a'nın derinliklerinde bir ilim merkezi olan Novossibirsk'te kurulmuştur. Eski Sovyetler Birliği'ndeki insanların hepsinin hayali, çocuklarını bu dâhi yetiştirme okuluna gönderebilmektir. Ancak bu okula gidebilmek için çok özel şartlara sahip olmak, meselâ Önce, yüksek zekâ ve mücidlik testlerinden yüksek puan almak, sonra ülke içinde çeşitli seviyelerde her yıl düzenlenen bilim olimpiyatlarına katılarak dereceler elde etmek ve başarıyı ispatlamak gerekmektedir. Yeni oluşan Bağımsız Devletler Topluluğu'nda, bu merkezin şimdi nasıl öğrenci seçeceği de ayrı bir merak konusudur. Ruslar bu dâhi yetiştirme merkezinde, ülke çapında değişik bilim olimpiyatları ve yarışmaları düzenledikleri için, geçmişte yapılan milletlerarası yarışmalarda pek çok defa takım halinde birinci olmuşlardı.

Novossibirsk'de eğitim süresi 3 yıl olup bu sürede öğrenciler hayal güçlerini nasıl geliştireceklerinin yanında, ileri seviyede matematik, fizik, kimya ve biyoloji öğrenirler. Burada da dâhilerin eğitimini profesörler üstlenmişlerdir. Hocalar, öğrencilerden mücidliklerini ortaya koyup eleştirebilecekleri ilmî senaryolar ile bilim-kurgu türü romanlar yazmalarını isterler. Meselâ, dünyanın kendi eksenini etrafında döndürmesini hızlandırmak için ne gibi fizikî, matematikî sistemlerin oluşması gerektiğini keşfetmeleri veya 500 km

yüksekliğinde bir gökdelenin ayakta durmasının ilmî açıklamasını yapmaları istenir. Bu gibi akıl almaz projeler üzerinde kafa zonklatan bu küçük dâhiler, aynı zamanda en iyi eğitim imkanlarına da sahiptirler.

Şu anda Bağımsız Devletler Topluluğu'nun ekonomik durumlarının kötü olmasına rağmen, Novossibirsk'teki bu okul, en gelişmiş bilgisayar ve ileri seviyedeki araştırma laboratuvarlarıyla donatılmış durumdadır. Bu okulun süperlerinden 13 yaşındaki Katia Metecetinka ise, verdiği piyano konserleri ile ismini dünyaya duyurmuştur.

Bu okulun şu anda en büyük problemi, birçok dalda başarılı öğrencileri hangi alanda uzmanlaştıracaklarına karar verememeleridir. Meselâ, 9 yaşındaki Sergey Skut, astrofizik, matematik, biyoloji ve edebiyat arasında bir seçim yapamamaktan şikayetçidir. Sergey, bu üç alanda da son derece başarılı ve üçüne de husûsî bir ilgi duymaktadır. Bu öğrenci, boş zamanlarında da cinayet hikayeleri yazıyor. Şu anda yazdığı birkaç romanı, Sovyetler'de en çok satan kitaplar arasındadır. ABD ve İsrail ise, bu meslek seçimi ve uzmanlaşma problemlerini, "Kişilik Analizi ile Meslek Seçimi" testlerini çocuklara uygulayarak çözmektedirler. Testin neticesine göre, öğrencilere hangi mesleklerde başarılı ve verimli olacaklarına dair danışmanlık yapmaktadırlar. Şu anda eğitimcilerin merak ettiği şey, Sovyet İmparatorluğu'nun çöküşüne şahit olmuş bu çocukların ileride ülkelerini kurtarıp kurtaramayacaklarıdır.

Sibirya'dan güneye uzandığımızda bir başka dâhi yetiştirme merkezi de Pekin'deki 8 Numaralı Okul'dur. Batı teknolojisi karşısında geri kalmışlığını farkederek Çin hükümeti, ülke çapında bu uçurumu kapatabilecek üstün zekâlıları, dâhi ve mücidleri aramaya koyuldu. Dağılmış Sovyetler'deki bilim olimpiyatlarını andıran bir sistemi, ülkenin en ücra köşelerine kadar götürmüşlerdir. 8 Numaralı Okul, 2 sınıftan ibarettir. Buradaki bilim adamları, 10-14 yaşları arasındadır. Çin'de merak edilen şey, bu dâhilerin ve süperlerin kendilerini, parti işlerinden çok, bilime adayıp adayamayacaklarıdır.

Doğudan en uzak batıya gittiğimizde bir başka merkezin, New York'taki "Dalton Okulu" olduğunu öğreniyoruz. Amerika'nın zengin ailelerinin süper ve dâhi çocukları, bu özel okulda okumaktadırlar. Burada, formalitelerin yasak olduğu rahat bir atmosfer içinde küçük dâhiler, kendi kapasitelerini kendileri keşfetmekte ve çeşitli bilimler arasında bağlantılar kurmayı öğrenmektedirler. Hiçbir şey ezbere dayalı olarak öğretilmemektedir. Buradaki süper çocukların, ABD'nin zengin ve yüksek tahsil yapmış anne ve babalarının evlatları olmaları da bir başka enteresan yöndür.

Dünyanın her yerindeki üstün zekâlı, dâhi ve mücidleri, değişik ülkelerdeki Amerikan liseleri vasıtasıyla kendi ülkesine ithal etme sistemleri kuran Amerika, gelecekte yeterli bilim adamına sahip olmak için bununla yetinmeyip eyaletlerde de benzer özel okullar açmıştır. ABD'de bazı özel okullar, üstün zekâlı öğrencilerin kabiliyetlerine göre özel eğitim ve öğretim yapma imkanlarına ve esnekliğine sahiptir.

Görüldüğü gibi, geleceklerini planlayan milletler olduğu gibi, kendilerini hâdiselerin hızlı akışına kaptırmış plansız şekilde gelişmelere ayak uydurmaya çalışan milletler de vardır. Gelişmiş ülkelerden birkaç örnek vererek gösterdiğimiz gibi, her millet kendi geleceğine yön verecek, üstün zekâlı dâhi fertleri belli testlerle ortaya çıkarmakta ve onlara hususi eğitim ve öğretim vermektedir. O halde bizim de millet olarak ayakta kalmamızın şartlarından biri, dâhi ve mücid çocukları ortaya çıkarıcı testleri bir an evvel ülke çapında uygulamaya başlayarak dâhiler için her ilde özel okullar, sınıflar ve programlar tahsis etmek olacaktır.